

Johannes 2, 13 – 22

Deze zondag lezen wij in het Evangelie het verhaal van Jezus die de handelaars met geweld uit de Tempel jaagt. Zijn woede geeft aan Jezus een menselijk gelaat, en toont dat Hij meer kan zijn dan enkel die rondreizende prediker en genezer die we kennen uit al die andere verhalen. En net zoals wij soms heftig kunnen schrikken van het onvoorspelbare gedrag van iemand die we goed menen te kennen, zo ook schrikt de gelovige als dit verhaal het beeld van Jezus als brave weldoener plots op zijn kop zet. Maar wat verklaart deze aanval van grote woede? Wat doet bij Jezus het potje overkoken? En wat is de betekenis die wij uit deze Bijbelpassage kunnen halen?

Dit verhaal is ook te lezen bij Marcus (11, 15 – 19), Mattheüs (21, 10 – 17) en Lucas (19, 45 – 48). Maar waar die drie verhalen vrij gelijklopend zijn, wijkt de versie van Johannes af op drie punten:

- Waar Jezus in de drie synoptische evangeliën de handelaars pas wegjaagt uit de Tempel ná Zijn intrede in Jeruzalem, op Palmzondag, gebeurt dit in Johannes' evangelie reeds bij het begin van Zijn omzwervingen (vlak na de bruiloft in Kana). Het is alsof de auteur, door dit verhaal al in zijn tweede hoofdstuk op te nemen, meteen een boodschap wil geven over de figuur van Jezus.
- Bij Johannes jaagt Jezus niet enkel de handelaars de Tempel uit, maar ook de offerdieren.
- Na Zijn drieste optreden vragen de leerlingen wat Jezus het recht geeft om zo te handelen. Hij antwoordt hun: *“Breek deze tempel af, en Ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.”*

De Tempel in Jezus' tijd

Voor de Joden was de Tempel de heiligste plaats die er bestond. Het gebouw was onderverdeeld in vijf delen: het “Voorhof van de Heidenen”, waar niet-joden mochten komen en waar ook handel gedreven werd; het “Voorhof van de Vrouwen”; het “Voorhof van de Israëlieten”, waar enkel de mannen mochten komen; het “Voorhof van de Priesters”, waar enkel de priesters toegelaten waren; en tenslotte het “Heilige der Heiligen”, de verblijfplaats van God op aarde, dat was afgeschermd door een voorhangsel, en waar slechts eens per jaar een priester binnen mocht. De Tempel die er stond toen Jezus in Jeruzalem kwam, was gebouwd onder koning Herodes, en er was zesenzeventig jaar aan gewerkt voor hij klaar was.

De Tempel was dé plaats waar gelovigen God konden ontmoeten en tot Hem bidden. In de Tempel werden, in naleving van de wetten van Mozes, ook dierenoffers gebracht: om zich te reinigen van zonden, om een gunst te verkrijgen, of uit dankbaarheid voor een verkregen weldaad. Deze dieren (runderen, schapen, duiven) kon men kopen in het eerste voorhof. Je mocht evenwel enkel betalen met joods geld. Romeinse en Griekse munten droegen immers afbeeldingen, waardoor deze onrein waren in de ogen van de Joden, en mochten dus niet gebruikt worden om offerdieren te kopen. Dit was de reden waarom er ook geldhandelaars in het voorhof aanwezig waren.

De priesters waakten erover dat de oude religieuze wetten gerespecteerd werden. Zij hadden het in de Tempel voor het zeggen, maar ook daarbuiten hadden zij een positie van aanzien en macht. Met de tempelwachters beschikten zij zelfs over hun eigen militie. De priesters lieten de winstgevende handel binnen de tempelmuren graag toe. Onder hun invloed was religie ‘big business’ geworden, en Jezus herkent de Tempel dan ook niet langer als een plaats van gebed en van contact met God, maar als een plek in de greep van commerce en corruptie. In de synoptische evangeliën gebruikt Hij hiervoor zelfs het woord “rovershol”. Jezus stelt met Zijn actie niet alleen orde op zaken, maar daagt tevens het heersende gezag uit. Dat de priesters Jezus dan ook liever kwijt dan rijk waren, ligt voor de hand.

De betekenis van Jezus' optreden

Zoals hierboven gezegd, jaagt Jezus echter niet enkel de handelaars buiten, maar ook de dieren die net zo'n belangrijke rol speelden in de religieuze beleving volgens de oude wetten. Ook vandaag nog is het offeren van dieren prominent aanwezig binnen verscheidene godsdiensten – al hebben Christenen dit vervangen door het kopen van noveenkaarsen en geld leggen in het offermandje – maar de manier waarop het er in Jezus' tijd aan toeging in de Tempel, toont de andere zijde van de medaille. Het is niet moeilijk om te zien hoe het brengen van offers zijn doel kan voorbijschieten. Waar eindigt immers de godsdienst, waarbij de mens zich dienstbaar opstelt tegenover de wil van God, en waar begint die mens via offers een soort ruilhandel met God te voeren om allerlei zaken af te dwingen? Deze attitude, die in feite aan God vraagt om zich dienstbaar op te stellen tegenover de wil van de mens die een offer aanbiedt, is een ideale voedingsbodem voor corruptie, en is Jezus dan ook een doorn in het oog.

Maar door de dieren uit de Tempel te jagen, doet Jezus méér dan het gezag uitdagen en corruptie aan de kaak stellen. Hij drijft haast letterlijk de oude wetten, de oude religie de deur uit. Het is een teken dat er iets nieuws op komst is, waarbij God en Zijn relatie tot ons allen opnieuw de centrale rol zal krijgen.

Jezus is de nieuwe Tempel

Als de leerlingen aan Jezus vragen of hij de Tempel wel op deze manier mag schoonvegen, is Zijn antwoord: *“Breek deze tempel maar af, en Ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.”* Pas na Zijn dood en verrijzenis beseffen de leerlingen dat Jezus niet verwees naar de Tempel van Jeruzalem, maar naar een nieuwe Tempel.

Het is geen toeval dat net het Evangelie van Johannes deze korte passage bevat die in de drie andere evangeliën niet voorkomt. De allereerste regel in het Evangelie van Johannes is: *“In het begin was het Woord, het Woord was bij God, en het Woord was God.”* En Johannes 1, 14 luidt: *“Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben Zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader.”* In Jezus, die het Woord van God belichaamde, kwam God als mens onder de mensen. God huisde in Jezus, die zo de nieuwe plek werd waar God en de mens elkaar kunnen ontmoeten en tot elkaar kunnen spreken. Op deze manier heeft Jezus de rol van de Tempel overgenomen, en heeft God niet langer het oude tempelgebouw nodig om onder ons aanwezig te zijn.

De verwijzing naar Jezus' verrijzenis op de derde dag, betekent natuurlijk niet dat het letterlijk gaat om het vleselijke lichaam van Jezus dat de nieuwe Tempel is geworden. Het is een metaforische verwijzing naar het ontstaan van een nieuwe kerkgemeenschap, waar niet langer het stenen gebouw maar de ontmoeting tussen God en de mens (opnieuw) centraal staat.

Conclusie

Betekent dit dat het eigenlijk niet nodig is om op zondag naar de kerk te komen? Wel, in elk geval heb je geen kerkgebouw nodig om als goede Christen in het volle leven te staan. Maar betekent dit dan dat het niet nuttig is om naar de kerk te komen?

Het antwoord op die vraag is 'nee', en wel om de eenvoudige reden dat je geen kerkgemeenschap kunt bouwen als mensen niet bij elkaar zijn. Waar wij samenkomen in Jezus' naam, waar wij samen brood en wijn delen om Hem te gedenken, daar is God in ons midden – zolang wij maar voor ogen houden hoe we onze godsdienst op authentieke wijze kunnen beleven: niet door voorrang te geven aan geld, macht en stenen, maar door in geest en waarheid te bidden tot de Vader en te leven naar Zijn wil ... zoals Jezus ons heeft voorgedaan.

Robert Michel